

Congrés Joan Cererols: noves perspectives

Els dies 14, 15 i 16 de novembre passat va tenir lloc un congrés dedicat a l'obra del compositor montserratí Joan Cererols (1618-1680), amb motiu de la celebració del quart centenari del seu naixement.

La **Societat Catalana de Musicologia**, amb la coordinació del doctor Jordi Rifé, va organitzar aquestes tres jornades, que es van situar en àmbits diferents: a l'Institut d'Estudis Catalans, al Museu de la Música i a la vil·la natal de Cererols, Martorell. El Congrés va acollir tretze ponències, que abraçaven aspectes molt diferents de la seva obra, tant en el context històric en què es va produir com actualment. Parlar de Cererols és parlar d'un dels pares de la nostra música culta, l'arrelada a la tradició musical europea que portaria l'estètica del Barroc al nostre país en l'àmbit religiós. L'impacte històric de Cererols en el culte de Montserrat ha arribat fins als nostres dies, tal com va constatar el també compositor i antic director de l'Escolania de Montserrat Bernat Vivancos, que recordava la vivència d'haver cantat i dirigit el *Salve d'ecos* de Cererols a la basílica de Montserrat i el pòsit sonor que representava per a un exescolà com ell. Precisament l'obra de Vivancos, eminentment contemporània, s'ha programat al cicle Música Antiga de L'Auditori juntament amb la de Tomás Luis de Victòria, la influència del qual es troba a l'obra de Cererols per mitjà del seu mestre Joan March durant l'etapa que va viure a Madrid.

Des de l'"estat de la qüestió" amb què va encetar aquest congrés la musicòloga Aura Porta, fins al recorregut biogràfic de l'historiador Ferran Balanza pels carrers que el van veure néixer, Martorell, la figura de Joan Cererols es va anar desplegant amb diversos punts de vista. En primer lloc, en el rastre de la seva obra als arxius de la biblioteca digital Books of Hispanic Polyphony, analitzats per Emili Ros-Fàbregas, o al Fons Verdú de la Biblioteca de Catalunya, en la ponència de Josep Maria Salisi. Com que es tracta d'un músic benedictí que va marcar època en la tradició musical montserratina, la iconografia d'aquest monestir al segle XVI també dona pistes de la vida musical que va viure el compositor, tal com va explicar Vanessa Esteve. Per la seva part, Jaume Ayats, director del Museu de la Música, repassava la música oral i els rituals religiosos d'aquell temps, en què ha trobat noves hipòtesis sobre la denominació d'un gènere prou conegut com és el "villancico" o "villancet." La primera jornada del Congrés es va cloure amb una visita guiada al Museu de la Música i amb un concert a càrrec de l'organista Joan Casals.

El dijous 15 de novembre es va reprendre puntualment a un quart d'onze del matí en una de les sales de conferències de l'Institut d'Estudis Catalans, la situada al claustre, per abordar les analogies i diferències

que va detallar Jordi Rifé de l'obra de Joan Cererols i Heinrich Schütz, representants coetanis de la música litúrgica catòlica i protestant, el primer a Montserrat, el segon des de Dresden. Rifé va analitzar els dos *Magnificats* compostos per Cererols –a 9 i a 10 veus– amb el *Magnificat SWV 468* de Schütz, a través del seu "*nombre, paraula i Auslegung (la interpretació)*", segons el criteri compositiu de fa quatre-cents anys. En aquell temps el text manava sobre la música i la veu sobre els instruments, perquè la finalitat era transmetre amb la màxima intel·ligibilitat els versicles bíblics, la Paraula de Déu.

La segona jornada del Congrés de la Societat Catalana de Musicologia dedicat a Cererols va voler abastar la vigència de la seva obra des dels principals punts de vista que formen el món musical: la musicologia amb Rifé, la composició amb Vivancos –el qual va mostrar diversos exemples de la seva obra vocal i de les influències que té del tractament acústic que ja practicava Cererols amb la col·locació dels cors a l'espai–, la interpretació amb Josep Cabré i l'organologia amb Romà Escalas. D'aquests dos últims, destacarem l'experiència que van presentar de l'obra de Cererols en dues gravacions referencials que tenim de la seva *Missa de batalla*. D'una banda, la que va protagonitzar Escalas com a director i intèrpret del conjunt *Ars Musicae*, pioner en la interpretació de la música antiga al nostre país, amb un disc que van realitzar el 1979 per a Harmonia Mundi. De l'altra, la que va interpretar Cabré com a cantant solista en un dels primers discos de Jordi Savall, fet el 1988. Així com Josep Cabré va expressar el seu "*estat d'opinió personal, fruit de força anys de pràctica*" com a cantant, Romà Escalas ens va impartir una classe magistral dels instruments que s'utilitzaven per acompanyar les obres religioses que componia Cererols al monestir de Montserrat, entre els quals hi havia el baixó (pare del fagot), amb què es suplia la manca de la veu més greu, juntament amb la xirimia, el sacabutx, la bombardina, l'arpa, l'arxillaüt, la viola d'arc o la trompa marina (un instrument, que malgrat l'equívoc del nom, no és de vent, sinó que està fet d'una sola corda perquè s'utilitzava per a l'aprenentatge musical) i, finalment, el clavicèmbal i la supremacia de l'orgue, que eren els dos instruments amb els quals Cererols componia i dirigia.

Ramon Oranias va dedicar la seva ponència precisament a l'orgue a Catalunya i a Montserrat durant el temps de Cererols. Una ponència que va tenir lloc la tarda del dijous 15 de novembre, abans de l'exposició del pare Daniel Codina, monjo de Montserrat i musicòleg de referència pel que fa a la música benedictina, que va cloure la jornada parlant de la pervivència de la música de Cererols al monestir al llarg d'aquests quatre segles i fins als nostres dies.

El divendres 16 es va convidar a tots els participants al Congrés a fer un recorregut per Martorell, la vila natal de Cererols, acompanyats del seu màxim historiador, Ferran Balanza. Thomas Hochradner i Isolde Deleyto, de nou, van situar Cererols a l'entorn musical europeu fent referència a la *Missa Salisburgensis* a 53 veus de Heinrich Ignaz Franz Biber. La soprano martorellenca Carme Miró va posar la nota final a la cita, que ha contribuït a seguir empenyent, quatre segles després, en el coneixement del compositor barroc més notable del nostre país.

Imatge destacada: participants al Congrés Joan Cererols: noves perspectives